

Lapin ELY-keskus
PL 8060
96101 Rovaniemi
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

LAUSUNTO

12.11.2015

Dnro 986/2015

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto YVA-ohjelmasta

Viite: Lausuntopyyntö 7.9.2015, LAPELY/1712/2015

SIMON LEIPIÖN TUULIVOIMAPUISTON LAAJENNUS

YVA-menettely

Tuuliwatti Oy suunnittelee tuulivoimantuotantoalueen laajennusta Simon Leipiössä. Jos laajennushanke toteutuu, Leipiön alue muuttuu yhteensä 42-47 voimalan energiantuotantoalueeksi. Alueella on tällä hetkellä toiminnassa 4 voimalaa ja 13 uudelle on osayleiskaavalla osoitettu rakennuspaikat. YVA-menettelyssä arvioidaan 25-30 lisävoimalan rakentamisen vaikutukset.

Hanke sijoittuu Isosydänmaan paliskuntaan, jossa on kyseisen tuulivoimahankkeen lisäksi tuulivoimaloita jo tuotannossa, sekä useita muitakin tuulivoimahankkeita vireille. Valtaosa hankkeista sijoittuu Simoon, merenrannan läheisyyteen. Toteutuessaan nämä alueet nauhoittavat jo lähes yhtäjaksoisesti koko matkan Olhavasta Karsikonniemeen. Oleellisinta tuulivoimapuiston laajennuksen vaikutusten arvioinnissa onkin huomioida yhteisvaikutukset Isosydänmaan poronhoidon kannalta.

Erikokoisia ja vaikutuksiltaan erilaisia tuulivoimahankkeita on poronhoitoalueella useita vireillä. Toiminnassa olevia tuulivoima-alueita sen sijaan ei vielä tällä hetkellä ole kovinkaan montaa, etenkin keskeisillä porolaidunalueilla, eikä niiden pitkäaikaisvaikutuksia poronhoidon kannalta tunneta vielä riittävän hyvin. Tuulivoiman vaikutukset poroihin on syytä arvioida aina paliskunta- ja hankekohtaisesti. Vaikutusten seurannan järjestäminen ja tämän varmistaminen on todellisten vaikutusten ymmärtämisen ja korvaamisen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Poronhoitolaki (PHL 848/1990) turvaa poroelinkeinoon asemaa ja alueidenkäytöllisiä edellytyksiä poronhoitoalueella. Poronhoitolaissa säädetään neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (53 §). Myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, turvaavat poronhoidon alueidenkäytöllisiä edellytyksiä. Länsi-Lapin maakuntakaavan suunnittelumääräykset edellyttävät poronhoidon alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittä-

tämisedellytysten turvaamista, sekä poronhoitoon olennaisesti vaikuttavan alueiden käytön suunnittelussa poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioimista. Valtion maiden osalta edellytetään neuvotteluja asianomaisen paliskunnan kanssa.

Poroilla on hankkeen suunnittelualueella poronhoitolain 3 §:n mukainen vapaa laidunnusoikeus maan omistussuhteista riippumatta. Vapaa laidunnusoikeus on elinkeinon toimintaedellytysten perusta. Tätä maankäyttöoikeutta ei voi myydä tai vuokrata pois paliskunnalta ja maankäyttöhankkeissa olisikin arvioitava rajoittaako hanke tätä laidunnusoikeutta suoraan ja epäsuorasti miten paljon, ja miten pitkäksi aikaa. Nämä laidunalueisiin tai niiden käytettävyyteen kohdistuvat rajoitukset ja menetykset olisi korvattava paliskunnalle, jotta kokonaisuudessa poronhoidon harjoittamisen edellytykset alueella voidaan turvata.

Poronhoito on toiminta-alueellaan laaja-alainen maankäyttäjää. Kaikki muu maankäyttö poronhoitoalueella vaikuttaa enemmän tai vähemmän poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin. Poronhoitoalueella maankäytön yhteensovittaminen on siis äärimmäisen keskeinen kysymys. Myös muualla kuin suoraan valtion mailla tapahtuvalla maankäytöllä on yleensä jonkin asteisia vaikutuksia paliskunnan toimintaedellytysten jatkuvuuteen. Tästä syystä poronhoitoalueella maankäytön suunnittelua on suositeltavaa toteuttaa erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla.

Kaavoitus viimekädessä ohjaa hankkeen toteutusta ja rakentamista. YVA-menettelyn ja osayleiskaavoituksen suhde, sekä aikataulutus onkin hankesuunnittelussa tuotava selkeästi esille ja yhteensovittava siten, että poronhoitolain mukaiset neuvottelut järjestetään järkevään ajankohtaan ja poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset siten turvataan.

Yksityiskohtaisemmat huomiot

Alueen nykyinen käyttö porotalouden kannalta on keskeisessä roolissa, kun vaikutuksia arvioidaan. Kyseisen hankkeen kohdalla korostuu kuitenkin se, että alueen läheisyydessä on jo monenlaista ihmis-toiminnasta aiheutuvaa häiriötä ml. tuulivoiman tuotantoa. Hanketta ei siten voi tarkastella irrallisena näistä, vaan nimenomaan yhteisvaikutuksia Isosydänmaan paliskunnan poronhoidon ja laidunalan menetyksen kannalta on syytä arvioida.

Hankkeesta aiheutuu suorja ja epäsuoria laidunten menetyksiä. Näyttäisi siltä, että erilaisen häiriövaikutuksen vuoksi porojen laidunkierto keväisin rannikolle ja saarten jäkälälaitumille on loppunut. Tähän on vaikuttanut osaltaan myös rautatien varteen rakennettu aita ja rannikolle vaeltavien porojen junaturmat. Rannikkoporoja on karsiutunut isoja määriä. On vaara että kaikesta häiriövaikutuksesta johdettujen rannikon laidunalueet menettävät merkityksensä kokonaan. Tällöin epäsuora laidunalan menetys kasvaa merkittävästi ja laidunpaine muualla paliskunnassa vastaavasti kasvaa. Jopa leikkaukset paliskunnan suurimpaan sallittuun porolukuun voivat jatkossa tulla kyseeseen.

Koska paliskunnan talvilaitumet ovat muun maankäytön vuoksi käytännössä jo muutenkin vähäiset, on kesälaidunalueiden merkitys elinkeinon kokonaistaloudellisen kannattavuuden kannalta erityisesti korostunut. Vaikutusten merkittävyys on suhteutettava myös tähän. Hankealue ja sen lähialueet ovat tärkeitä juuri kesäalueina, vieressä oleva turvetuotantosuo (Torosuo) on ollut viime vuosina hyvä paikka kerätä kesätokka vasanmerkitykseen. Häiriö alueella saattaa muuttaa tätä käytäntöä, ainakin joiksikin vuosiksi. Porot ovat tutkitusti herkimmillään ihmistoiminnan aiheuttamalle häiriölle juuri vasomis aikana, sitä ennen ja sen jälkeen. On myös viitteitä siitä, että häiriön vuoksi porot siirtyvät yhä enemmän rauhattomaksi muodostuneelta alueelta pois, jokivarren pelloille ja ihmisten pihoihin. Porojen hajaantumisen ei-toivotuille alueille aiheuttaa tarpeettomia ristiriitoja poronhoitajien ja muiden alueiden käyttäjien kesken. Edelleen tästä aiheutuu lisätöitä ja muita kustannuksia paliskunnalle. Nämä olisi huomioitava arviota tehtäessä.

Myös toiminnan jälkeistä aikaa, esimerkiksi laidunmenetysten pysyvyyttä, tulee tarkastella. YVA-menettelyssä tulee etsiä konkreettisia ratkaisuja haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä paliskunnan kanssa. Nykytilaselvitys, vaikutusten arviointi, sekä seuranta on hyvin mahdollista porojen GPS-pantaseurannan avulla. Pantaseurannat on alueen poroilla aloitettu ensimmäisten tuulivoimahankkeiden suunnittelun yhteydessä 2012. Seurantatietojen koostaminen karttataarkasteluiksi yhdistettynä paliskunnan edustajien kanssa käytyihin keskusteluihin ja neuvotteluihin takaa laadukkaan arvioinnin.

Ensimmäinen poropienryhmätapaaminen paliskunnan kanssa järjestettiin 22.9.2015. Tapaamisessa tarkasteltiin GPS-seurantatietoihin perustuen tuulivoiman mahdollisia vaikutuksia Isosydänmaan poronhoidon kannalta. Asiallisten neuvotteluiden tarkoitus on tiedon vaihtamisen varmistaminen eri toimijoiden ja viranomaisten kesken. Neuvotteluissa tulisi olla myös aidosti mahdollista keskustella hankkeen toteutuksesta sekä tähän liittyvistä haittojen lieventämis- ja korvaustoiminpiteistä.

Yhteisvaikutusten arvioinnin keskeisyys korostuu Leipiön laajennushankkeen kohdalla. Hankkeiden vaikutusten GPS-seuranta on aloitettu, mutta aiheutuvien haittojen korvaamisesta ei ole sovittu paliskunnan kanssa.

Tuulivoiman rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat ja menetykset tulee korvata.

Poronhoitolain mukainen neuvottelu on hyvä järjestää sellaisena ajankohtana, että suunniteluun on vielä mahdollista vaikuttaa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

sh/ao